

Nastroje społeczne Polaków na początku października

Warszawa, październik 2003 r.

- Aż ośmiu na dziesięciu badanych (81%) krytycznie wypowiada się na temat kierunku zmian w naszym kraju. Zaledwie nieco ponad jedna dziesiąta respondentów (12%) skłonnych jest pozytywnie mówić o obecnych zmianach w Polsce.
- Niemal dziewięciu na dziesięciu Polaków (86%) uważa, że polska gospodarka znajduje się w kryzysie. Ponad połowa badanych (55%) jest zdania, że kryzys ów ma charakter poważny, zaś blisko jedna trzecia (31%) uważa, że jest on lekki. O rozwoju polskiej gospodarki przekonany jest zaledwie co dziesiąty ankietowany (11%), dodając jednocześnie, że rozwój ten charakter powolny.
- Ponad połowa Polaków (56%) z obawą patrzy na najbliższą przyszłość, licząc się z pogorszeniem materialnych warunków życia. Niemal dwie piąte respondentów (38%) prognozuje, że pogorszenie to będzie miało charakter umiarkowany, zaś prawie jedna piąta (18%) – że będzie ono znaczne. Niewiele więcej niż jedna dziesiąta Polaków (13%) na najbliższą przyszłość patrzy z optymizmem, spodziewając się poprawy warunków życia. Jest to jednak zaledwie umiarkowany optymizm. Zdaniem jednej czwartej uczestników badania (25%) w ciągu najbliższych kilku lat sytuacja materialna zasadniczo się nie zmieni ani na lepsze, ani na gorsze.

Cytowanie, publiczne odtwarzanie, kopiowanie oraz wykorzystywanie w innej formie danych, informacji i opracowań zawartych w tej publikacji jest dozwolone pod warunkiem podania źródła: TNS OBOP

W pierwszym tygodniu października TNS OBOP zrealizował sondaż, w którym dokonano pomiaru nastrojów społecznych Polaków. Badani wypowiedzieli się na temat kierunku zmian w kraju, ocenili stan polskiej gospodarki oraz przedstawili prognozy dotyczące kierunków rozwoju materialnych warunków życia w najbliższej przyszłości¹.

Ocena kierunku biegu spraw w kraju

Aż ośmiu na dziesięciu badanych (81%) krytycznie wypowiada się na temat kierunku zmian w naszym kraju. Zaledwie nieco ponad jedna dziesiąta respondentów (12%) skłonnych jest pozytywnie mówić o obecnych zmianach w Polsce. Mniej niż jedna dziesiąta (7%) nie ma na ten temat zdania. W porównaniu z pomiarem wrześniowym notujemy więc istotne pogorszenie się społecznej percepcji kierunku, w jakim bieżąca sprawa w naszym kraju. Po raz ostatni – na przestrzeni ostatniego roku – oceny negatywne osiągnęły poziom czterech piątych w kwietniu.

CZY PANA(I) ZDANIEM – OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC – SPRAWY W POLSCE IDĄ W DOBRYM CZY W ZŁYM KIERUNKU?

	X'02 (1)	X'02 (2)	XI'02	XII'02	I'03	II'03	III'03	IV'03	V'03	VI'03	VII'03	VIII'03	IX'03	X'03
w dobrym	23%	21%	18%	17%	21%	18%	13%	10%	16%	19%	16%	14%	15%	12%
w złym	64%	67%	68%	73%	65%	70%	75%	80%	70%	71%	72%	75%	77%	81%
brak zdania	13%	12%	14%	10%	14%	12%	12%	10%	14%	10%	12%	11%	8%	7%

¹ Sondaż zrealizowano w dniach 4 – 6 października 2003 r. na ogólnopolskiej, losowej, reprezentatywnej próbie 1005 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat. Maksymalny statystyczny błąd pomiaru dla tej wielkości próby wynosi +/- 3,1%, przy wiarygodności oszacowania równej 95%.

Ocena stanu polskiej gospodarki

Niemal dziewięciu na dziesięciu Polaków (86%) poproszonych o dokonanie oceny stanu naszej gospodarki, odpowiada, że znajduje się ona w kryzysie. Ponad połowa badanych (55%) jest zdania, że kryzys ów ma charakter poważny, zaś blisko jedna trzecia (31%) uważa, że jest on lekki. O rozwoju polskiej gospodarki przekonany jest zaledwie co dziesiąty ankietowany (11%). Wyraźnie trzeba jednak podkreślić, że wszyscy, którzy twierdzą, że gospodarka się rozwija, są zdania, iż rozwój ten ma charakter powolny. Zaledwie 3% respondentów nie potrafi dokonać oceny stanu polskiej gospodarki. Na poziomie ocen ogólnych nie nastąpiła żadna zmiana w porównaniu z pomiarem poprzednim. Analiza ocen szczegółowych pokazuje jednak negatywną zmianę: w stosunku do września wzrósł odsetek ocen zdecydowanie negatywnych, przy jednoczesnym spadku ocen umiarkowanie złych. Oceny dobre pozostały na identycznym poziomie.

JAK PAN(I) OCENIA OBECNY STAN POLSKIEJ GOSPODARKI?														
	X'02 (1)	X'02 (2)	XI'02	XII'02	I'03	II'03	III'03	IV'03	V'03	VI'03	VII'03	VIII'03	IX'03	X'03
Gospodarka znajduje się w stanie dynamicznego rozwoju	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
ROZWIJA SIĘ	14%	16%	14%	13%	15%	13%	8%	8%	11%	13%	12%	14%	11%	11%
Gospodarka znajduje się w stanie powolnego rozwoju	14%	16%	14%	13%	14%	13%	8%	8%	11%	13%	12%	14%	11%	11%
Gospodarka znajduje się w stanie lekkiego kryzysu	39%	37%	38%	36%	37%	37%	34%	32%	33%	35%	29%	31%	35%	31%
JEST W KRYZYSIE	82%	79%	82%	84%	80%	83%	88%	89%	84%	83%	83%	84%	86%	86%
Gospodarka znajduje się w stanie głębokiego kryzysu	43%	42%	44%	48%	43%	46%	54%	57%	51%	48%	54%	53%	51%	55%
trudno powiedzieć	4%	5%	4%	3%	5%	4%	4%	3%	5%	4%	5%	2%	3%	3%

Prognoza rozwoju materialnych warunków życia

Ponad połowa Polaków (56%) z obawą patrzy na najbliższą przyszłość, licząc się z pogorszeniem materialnych warunków życia. Niemal dwie piąte respondentów (38%) prognozuje, że pogorszenie to będzie miało charakter umiarkowany, zaś prawie jedna piąta (18%) – że będzie ono znaczne. Niewiele więcej niż jedna dziesiąta Polaków (13%) na najbliższą przyszłość patrzy z optymizmem, spodziewając się poprawy warunków życia. Niemal wszystkich (12%) cechuje jednak zaledwie umiarkowany optymizm. O wyraźnej poprawie warunków materialnych mówi zaledwie co setny badany. Zdaniem jednej czwartej uczestników badania (25%) w ciągu najbliższych kilku lat sytuacja materialna zasadniczo się nie zmieni ani na lepsze, ani na gorsze. Brak zdania w tej kwestii towarzyszy 6% Polaków. Porównując obecne wyniki z pomiarem wrześniowym, widzimy wyraźne pogorszenie się prognoz na najbliższą przyszłość: o 5 punktów procentowych spadł odsetek osób liczących na poprawę, przy jednoczesnym wzroście (o 7 punktów) odsetka osób obawiających się pogorszenia. Dodać też trzeba, że obecnie liczba pesymistów jest największa na przestrzeni ostatniego roku (w tym czasie ani razu nie przekroczyła bariery 50%), zaś liczba optymistów tak mała była tylko raz – w grudniu ubiegłego roku.

CZY UWAŻA PAN(I), ŻE W CIĄGU NAJBLIŻSZYCH TRZECH LAT MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI W NASZYM KRAJU POPRAWIAJĄ SIĘ, CZY POGORSZĄ?														
	X'02 (1)	X'02 (2)	XI'02	XII'02	I'03	II'03	III'03	IV'03	V'03	VI'03	VII'03	VIII'03	IX'03	X'03
nastąpi wyraźna poprawa	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	0%	1%	1%	0%	1%
POPRAWA	18%	17%	16%	13%	16%	16%	15%	18%	19%	19%	18%	19%	18%	13%
nastąpi pewna poprawa	18%	17%	16%	13%	16%	16%	15%	17%	18%	19%	17%	18%	18%	12%
BĘDZIE MNIEJ WIĘCEJ TAK SAMO	32%	33%	33%	30%	32%	29%	29%	30%	32%	32%	27%	28%	28%	25%
nastąpi pewne pogorszenie	34%	32%	34%	33%	35%	35%	34%	33%	30%	29%	35%	35%	34%	38%
POGORSZENIE	45%	44%	45%	50%	45%	47%	48%	46%	40%	42%	49%	49%	49%	56%
nastąpi znaczne pogorszenie	11%	12%	11%	17%	10%	12%	14%	13%	10%	13%	14%	14%	15%	18%
trudno powiedzieć	5%	6%	6%	7%	7%	8%	8%	6%	9%	7%	6%	4%	5%	6%

Porównanie trzech wskaźników

nastrojów społecznych

Oceny netto dwóch z trzech analizowanych wskaźników znacznie się pogorszyły w stosunku do miesiąca poprzedniego: ocena kierunku zmian w kraju (spadek o 7 punktów) oraz ocena perspektyw rozwoju materialnych warunków życia (spadek aż o 12 punktów). Ocena netto stanu polskiej gospodarki pozostała na tym samym – bardzo niskim – poziomie (-75). Na szczególną uwagę zasługuje negatywna zmiana oceny perspektyw rozwoju materialnych warunków życia – która osiągnęła najniższy poziom na przestrzeni ostatniego roku. Dość powiedzieć, że najgorsza z dotychczasowych ocen tego wskaźnika nastrojów społecznych Polaków (z grudnia 2002) była wyższa od obecnej o 6 punktów.

OCENY NETTO	X'02 (1)	X'02 (2)	XI'02	XII'02	I'03	II'03	III'03	IV'03	V'03	VI'03	VII'03	VIII'03	IX'03	X'03
Kierunek zmian w kraju	-41	-46	-50	-56	-44	-52	-62	-70	-54	-52	-56	-61	-62	-69
Stan gospodarki	-68	-63	-68	-71	-65	-70	-80	-81	-73	-70	-71	-70	-75	-75
3-letnia prognoza materialnych warunków życia ludzi	-27	-27	-29	-37	-29	-31	-33	-28	-21	-23	-31	-30	-31	-43

dane w pkt. proc.

**CZY PANA(I) ZDANIEM - OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC - SPRAWY W POLSCE IDĄ W DOBRYM CZY W ZŁYM
KIERUNKU?**
1.w dobrym
2.w złym
3.trudno powiedzieć

		DANE W PROC.			LICZBA OSÓB
		1	2	3	
OGÓŁEM		12	81	7	1002
PŁEĆ	mężczyźni	14	81	5	480
	kobiety	11	80	8	522
WIEK	15 - 19 lat	25	67	8	106
	20 - 29 lat	12	82	6	195
	30 - 39 lat	14	81	5	157
	40 - 49 lat	9	86	6	196
	50 - 59 lat	12	82	6	142
	60 i więcej lat	10	81	10	205
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe	14	77	9	290
	zasadnicze zawodowe	10	86	4	286
	średnie i pomaturalne	12	80	7	325
	wyższe i licencjat	18	74	8	93
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	10	82	7	369
	miasta do 20 tys.	19	74	7	124
	miasta 20-100 tys.	16	77	7	200
	miasta 100-500 tys.	10	82	8	189
	miasta pow. 500 tys.	11	86	3	120
GRUPA SPOŁECZNO-ZAWODOWA	kierownicy, specjaliści	15	76	9	48
	prywatni przedsiębiorcy	32	62	6	36
	pracownicy administracji i usług	10	85	5	120
	robotnicy	10	85	4	152
	rolnicy	4	92	4	50
	gospodynie domowe	11	77	12	44
	emeryci	8	84	8	193
	renciści	18	72	10	82
	uczniowie i studenci	21	74	5	136
	bezrobotni	9	82	9	137
SAMOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	24	72	4	143
	średnia	14	80	6	566
	zła	5	86	9	282
DOCHÓD NA OSOBĘ W GOSPODARSTWIE	do 250 zł	10	83	8	490
	251 - 400 zł	14	80	6	141
	401 - 700 zł	16	77	7	189
	701 zł i więcej	15	80	5	181
	lewicowe	19	73	8	143
	centrolewicowe	16	81	3	61

POGLĄDY POLITYCZNE	centroprawicowe	8	88	4	86
	prawicowe	12	85	3	154
	trudno powiedzieć	11	80	9	558

JAK PAN(I) OCENIA OBECNY STAN POLSKIEJ GOSPODARKI?

1.gospodarka znajduje się w stanie rozwoju

2.gospodarka znajduje się w stanie kryzysu

3.trudno powiedzieć

		DANE W PROC.			LICZBA OSÓB
		1	2	3	
OGÓŁEM		11	86	3	1000
PŁEĆ	mężczyźni	13	86	1	480
	kobiety	10	86	4	520
WIEK	15 - 19 lat	26	68	6	104
	20 - 29 lat	11	87	2	195
	30 - 39 lat	11	87	1	159
	40 - 49 lat	8	90	2	196
	50 - 59 lat	12	86	2	140
	60 i więcej lat	7	88	4	206
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe	11	84	5	289
	zasadnicze zawodowe	10	89	1	287
	średnie i pomaturalne	11	87	2	324
	wyższe i licencjat	19	78	3	93
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	10	87	3	369
	miasta do 20 tys.	10	86	4	124
	miasta 20-100 tys.	15	80	4	200
	miasta 100-500 tys.	12	87	1	187
	miasta pow. 500 tys.	10	90		120
GRUPA SPOŁECZNO-ZAWODOWA	kierownicy, specjaliści	12	84	4	48
	prywatni przedsiębiorcy	17	83		37
	pracownicy administracji i usług	12	84	4	120
	robotnicy	10	90		153
	rolnicy		100		50
	gospodynie domowe	6	87	7	44
	emeryci	9	88	2	193
	renciści	14	83	3	81
	uczniowie i studenci	22	74	4	136
	bezrobotni	8	89	3	135
SAMOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	22	76	2	143
	średnia	12	86	2	565
	zła	5	92	4	282
DOCHÓD NA OSOBĘ W GOSPODARSTWIE	do 250 zł	10	86	4	488
	251 - 400 zł	9	87	3	140
	401 - 700 zł	14	85	2	190

	701 zł i więcej	14	85	1	181
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	18	82		143
	centrolewicowe	13	87		61
	centroprawicowe	14	83	3	86
	prawicowe	8	91	2	155
	trudno powiedzieć	10	86	4	556

CZY UWAŻA PAN(I), ŻE W CIĄGU NAJBLIŻSZYCH TRZECH LAT MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI W NASZYM KRAJU POPRAWIA SIĘ, CZY POGORSZA?

- 1.nastąpi poprawa
- 2.będzie mniej więcej tak samo
- 3.nastąpi pogorszenie
- 4.trudno powiedzieć

		DANE W PROC.				LICZBA OSÓB
		1	2	3	4	
OGÓŁEM		13	25	56	6	1005
PŁEĆ	mężczyźni	14	28	52	7	482
	kobiety	11	23	60	6	523
WIEK	15 - 19 lat	18	36	42	4	106
	20 - 29 lat	14	29	50	7	196
	30 - 39 lat	16	19	60	6	159
	40 - 49 lat	7	25	66	2	196
	50 - 59 lat	13	28	55	5	142
	60 i więcej lat	10	20	58	12	206
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe	11	21	58	10	292
	zasadnicze zawodowe	9	23	62	6	287
	średnie i pomaturalne	13	31	51	5	325
	wyższe i licencjat	20	26	51	3	94
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	10	22	58	9	371
	miasta do 20 tys.	15	24	57	4	124
	miasta 20-100 tys.	15	28	52	4	200
	miasta 100-500 tys.	12	26	58	4	189
	miasta pow. 500 tys.	11	29	53	7	120
GRUPA SPOŁECZNO-ZAWODOWA	kierownicy, specjaliści	19	30	49	2	48
	prywatni przedsiębiorcy	28	19	51	2	37
	pracownicy administracji i usług	15	17	63	5	121
	robotnicy	8	24	66	2	153
	rolnicy	4	17	69	10	50
	gospodynie domowe	7	35	50	8	44
	emeryci	10	23	57	11	194
	renciści	13	24	55	8	82
	uczniowie i studenci	16	40	38	5	136
	bezrobotni	13	23	57	7	137
	dobra	27	31	38	4	143

SAMOOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	średnia	11	29	53	7	568
	zła	7	16	70	8	284
DOCHÓD NA OSOBĘ W GOSPODARSTWIE	do 250 zł	11	25	57	7	492
	251 - 400 zł	13	19	63	4	141
	401 - 700 zł	15	28	50	6	190
	701 zł i więcej	13	26	54	6	181
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	23	22	50	4	143
	centrolewicowe	22	23	48	8	61
	centroprawicowe	11	32	55	1	86
	prawicowe	11	20	62	6	155
	trudno powiedzieć	9	26	57	8	560